

Φιλομήλα Λαπατά, συγγραφέας

Όταν οι λέξεις γίνονται επικίνδυνες

■ Συνέντευξη στον Κώστα Στοφόρο

Tα μυθιστορήματα της Φιλομήλας Λαπατά, χαρακτηρίζονται –εκτός των άλλων– και για την ενδελεχή ιστορική έρευνα αλλά και για την ακριβή αποτύπωση μιας εποχής. Πλάι στα ιστορικά της μυθιστόρηματα, ήρθε να προστεθεί, σε νέα έκδοση το μυθιστόρημα «Επικίνδυνες λέξεις» το οποίο αν και ξεκινά από τη δεκαετία του '80, μας γυρίζει πίσω στον χρόνο τόσο στη μετεμφυλιοπολεμική περίοδο και κυρίως στα χρόνια της δικτατορίας.

Στην ουσία είναι η ιστορία μιας οικογένειας από αυτές που κινούνται νήματα στη χώρα. Καθόλου

τυχαία ο ένας εκ των πρωταγωνιστών είναι φημισμένος γιατρός, αλλά και υπουργός. Η συγγραφέας μέσα από την παράλληλη αφήγηση και ιστορία δύο δίδυμων αδελφών, εντελώς διαφορετικών μεταξύ τους, μας παρουσιάζει μια ανατομία της άρχουσας τάξης, αποκαλύπτοντας τι κρύβεται πίσω από τη λάμψη και την κυριαρχία.

Παράλληλα μας δείχνει τι σημαίνει από τη μια να ακολουθείς το ρεύμα, αγνοώντας τις δικές σου βαθύτερες επιθυμίες για να γίνεις αρεστός στον κοινωνικό σου περίγυρο, αλλά και πόσες θυσίες πρέπει να κάνεις όταν πραγματικά

πηγαίνεις «κόντρα». Όταν αντί να επαναπαυθείς προτυμάς τον κόσμο του αγώνα και της αλληλεγγύης, όπως η μια από τις δύο αδελφές που φθάνει στην Αφρική για να προσφέρει. Τίποτε δεν ωραιοποιείται. Τα κίνητρα, τόσο τα ταπεινά, όσο και αυτά που δείχνουν μεγαλείο ψυχής, συνυπάρχουν, το ένα πλάι στο άλλο.

Η αποτύπωση των όσων συμβαίνουν στην Αφρική βασίζεται και σε προσωπικές εμπειρίες της ίδιας της συγγραφέως η οποία ταξιδεύει στον τόπο όπου διαδραματίζεται το μυθιστόρημά της.

Συχνά –όπως συμβαίνει και στη συγκεκριμένη περίπτωση– η λο-

➤ Ποιες είναι οι «επικίνδυνες λέξεις» και γιατί;

Στο ομώνυμο μυθιστόρημά μου («Επικίνδυνες λέξεις – Εκδόσεις Ψυχογιός») αναφέρω επτά λέξεις και πάνω σε αυτές «έκτισα» την υπόθεσή του, γιατί οι συγκεκριμένες εξυπηρετούσαν την ιστορία μου: Οικογένεια, εξ αδιαιρέτου, ζήλια, γάμος, διαζύγιο, φυγή και συγγνώμη. Οι λέξεις έχουν δύναμη και δική τους ζωή. Και, βέβαια, είναι όλες αθώες. Στη ζωή μας, όμως, «επικίνδυνες» μπορούν να γίνουν όλες εκείνες οι λέξεις με τη σημασία των οποίων δεν έχουμε συμφίλωθεί. Η αποδοχή όλων των επιμέρους πλευρών μας, θετικών και αρνητικών, θεωρώ πως είναι το κλειδί για να πετύχουμε την ολοκλήρωσή μας. Είμαστε το κακό και συγχρόνως το κακό. Είμαστε το σκοτάδι, αλλά και το φως. Είμαστε η αστραπή, αλλά και η ξαστεριά. Είμαστε ο πόλεμος, αλλά και η ειρήνη μαζί. Εμείς οι ίδιοι επιλέγουμε ποια πλευρά μας θα υπερισχύσει στην εκάστοτε περίπτωση που μας προκύπτει στη ζωή. Το μυθιστόρημα, όπως αντιλαμβάνεστε, είναι αλληγορικό.

➤ Ποια λέξη θεωρείτε εσείς ως την πιο επικίνδυνη απ' όλες;

Ως πιο «επικίνδυνη» θεωρώ τη λέξη συγχώρηση. Πιστεύω πως έχουμε λανθασμένη έννοια της συγκεκριμένης λέξης. Μπορεί, παραδείγματος χάριν, να συγχωρήσω μία φίλη που με πρόδωσε, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως θα συνεχίσω να κάνω παρέα μαζί

της. Συγχωρώ έναν πατέρα που με κακοποιούσε, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως εξακολουθώ να του μιλάω και να έχω σχέση μαζί του. Σημαίνει, όμως, ότι δεν κοιμάμαι και ξυπνώ με τη βασανιστική σκέψη πώς μου το έκαναν εμένα αυτό. Αυτή, κατά τη γνώμη μου, είναι η επιτυχία της συγχώρησης. Η συγχώρηση δεν είναι ένα σύνολο πράξεων. Είναι μια απόφαση ζωής. Είναι ένας τρόπος να βλέπουμε τα πράγματα. Συγχώρηση για μένα σημαίνει αφήνω. Σημαίνει σταματώ να είμαι προσκολλημένη στο παρελθόν. Σημαίνει ελευθερώνω τον εαυτό μου από το να ιώθω παντοτινό θύμα των καταστάσεων. Επειδή εγώ η ίδια δημιουργώ την πραγματικότητά μου, συγχωρώ γιατί θέλω να απαλλάξω τον εαυτό μου από τις τοξικές συνέπειες του θυμού και της οργής μου που καταναλώνουν την ενέργειά μου με διάφορους τρόπους, και που με κάνουν ευάλωτη σε αρρώστιες, όπως ο καρκίνος.

➤ Η συγχώρηση είναι στάση ζωής. Είναι ανάγκη για ειρήνη. Βασίζεται σε κάποια πραγματικά πρόσωπα και

Όλα τα βιβλία μου είναι στο βάθος πολιτικά, διότι προτείνουν έναν άλλο τρόπο αντιμετώπισης της ζωής

γοτεχνία, μέσα από προσωπικές ιστορίες, μας βοηθά να καταλά-

βουμε καλύτερα την εποχή μας και την κοινωνία που ζούμε.

γεγονότα το μυθιστόρημά σας;

Όλα τα μυθιστόρημά μου κρύβουν κάποιες αληθινές ιστορίες, ανακυκλωμένες και με αλλαγέμένα ονόματα, ασφαλώς. Στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα ανακύκλωσα ιστορίες φιλικών μου προσώπων, γι' αυτό και το βιβλίο το αφιερώνω στις φίλες μου.

Συνηθίζω να μην γράφω για εμπειρίες και προπαντός συναισθήματα τα οποία δεν έχω βιώσει πάνω στο... πετσί μου.

Προσωπικά, εμπειρία διαζυγίου –ένα από τα θέματα που πραγματεύεται το μυθιστόρημα– δεν έχω, για τον λόγο αυτό «δανείστηκα» κομμάτια από ιστορίες φιλενάδων μου που έχουν περάσει τη συγκεκριμένη εμπειρία διά πυρός και σιδήρου. Αυτές τις εμπειρίες τις φιλτράρισα έτσι ώστε να εξυπηρετούν την υπόθεση του μυθιστόρημά μου και τις κατέθεσα απλά πάνω στο χαρτί.

➤ Είναι τυχαία η επιλογή της δεκαετίας του '80 για την έναρξη του μυθιστόρημάς ή συμβολίζει την ανατολή μας εποχής;

Όχι δεν είναι τυχαία η επιλογή αυτή. Επέλεξα τη δεκαετία του '80 διότι πιστεύω πως η συγκεκριμένη, μετά τη μεταπολίτευση,

συμβολίζει την αρχή μιας νέας εποχής πολιτικής και ήθους (όπως το εννοεί ο καθένας) της Ελλάδας. Και μια που μιλά για πολιτική, θεωρώ πως όλα τα βιβλία μου είναι στο βάθος πολιτικά, διότι προτείνουν έναν άλλο τρόπο αντιμετώπισης της ζωής.

➤ Το σήμερα σας εμπνέει μυθιστορηματικά;

Τα πάντα με εμπνέουν μυθιστορηματικά. Η καθημερινότητα. Οι ανθρώπινες σχέσεις. Οι οικογενειακές σχέσεις. Οι φιλικές σχέσεις. Θέατρο. Κινηματογράφος. Έλληνες και ξένοι λογοτέχνες. Όσα διαβάζω στις εφημερίδες και ενημερώνωμα καθημερινά. Και, ασφαλώς, και η σημερινή κατάσταση της χώρας μας, και όχι μόνο, στον πολιτικό και κοινωνικό τομέα. Πώς φτάσαμε εδώ που βρισκόμαστε σήμερα. Ποιες επιλογές διέγραψαν το παρόν μας. Ποιες θα προετοιμάσουν το μέλλον μας κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Και πάνω από όλα οι επιπτώσεις που έχουν οι επιλογές των πολιτικών μας, οι δικές μας προσωπικές επιλογές ζωής, καθώς και αυτές των συνανθρώπων μας. Πιστεύω, δε, πως το iερότερο μάθημα από όλα είναι η ίδια η ζωή.

